

YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOLAUTAKUNTA/Jaosto

Tulkkauspalvelu, kuulonäkövamma, syrjintäolettama, välillinen syrjintä, uhkasakko

Diaarinumero: 3xx/2018

Antopäivä: xx.xx.2018

Kuulonäkövammaisen hakija katsoi tulleen syrjityksi, kun hän ei saanut tarvitsemaansa tulkkausta huolimatta tulkkauspäätöksestä, jonka mukaan hän on kuulonäkövammansa perusteella oikeutettu saamaan Kelan tarjoamaa tulkkauspalvelua.

Hakijan mukaan vapaita päteviä kuulovammaisten tuoteryhmän tulkkeja olisi ollut saatavilla, mutta he eivät saa tulkata kuulonäkövammaisille henkilöille, eikä Kela välitä heitä silloinkaan, kun se johtaa siihen, että hakija jää kokonaan ilman tulkkia.

Hakija oli jäänyt kokonaan ilman tulkkia 20.1.2018 ja 2.2.2018, koska Kela ei kyennyt välittämään hänen tilauksiinsa kuurosokeiden tulkeilta edellyttämänsä lisäpätevyyden omaavia tulkkeja.

Kela ei pitänyt menettelyänsä palvelun laadun ja toteuttamistavan määrittelyssä yksittäistä asiakasta vammaisuuden perusteella syrjivänä, koska samoja periaatteita noudatetaan yleisesti eri asiakasryhmien tulkkauspalvelun järjestämisessä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, että asiassa oli syntynyt olettama välillisestä syrjinnästä, koska näennäisesti yhdenvertainen peruste oli asettanut hakijan muita epäedullisempaan asemaan kuulonäkövammaan liittyvän syyn takia.

Kela oli katsonut, ettei se voi enää olla vastuussa asiakkaan palvelun järjestämisestä, jos yksittäisessä tapauksessa poikettaisiin Kelan kuulonäkövammaisten tulkeille asettamista osaamisvaatimuksista. Kela oli kuitenkin poikennut edellyttämistään pätevyysvaatimuksista yksittäisessä tapauksessa X:n kunnassa asuneen kuulonäkövammaisen asiakkaan tulkkauspalvelujen järjestämiseksi.

Lautakunta katsoi, että sinänsä hyväksyttävän, tulkkauksen laadun varmistamiseen liittyvän tavoitteen saavuttamiseksi käytetty keino ei ollut asianmukainen ja tarpeellinen yhdenvertaisuuslain 13 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Lautakunta katsoi, että Kela ei ole tulkkauspalvelulain 10 §:n mukaisesti huomionut hakijan toiveita ja yksilöllisiä tarpeita tulkkauspalvelua järjestettäessä, ottaen erityisesti huomioon, että hakijan tulkkauspyyntöön olisi ollut käytettävissä kuulovammaisille tulkitsemaan hyväksytyjä tulkkeja ja kuulonäkövammaisen henkilön tulkkauspalvelun luonne subjektiivisena oikeutena sekä korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisussaan 12.1.2018 (KHO 2018:6) antama linjaus siitä, että henkilökohtaisen avun luonteesta subjektiivisena oikeutena seuraa, ettei henkilökohtaista apua saa järjestää siten, että sen käyttö järjestämistavan vuoksi tosiasiallisesti estyy.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi Kelan saaneen aiemmin lautakunnan kieltopäätöksen vastaavasta asiasta. Näin ollen Kelan olisi tullut palvelun tarjoajana tietää, miten yhdenvertaisuuslain syrjintäkieltoa tulkitaan tämällyyppisessä asiassa ja että hakijan asettaminen muita epäedullisempaan asemaan kuulonäkövammaan liittyvän syyn perusteella olisi yhdenvertaisuuslaissa kiellettyä syrjintää.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, ettei Kela kyennyt kumoamaan asiassa syntynyttä olettamaa välillisestä syrjinnästä ja asetti kieltopäätöksensä tehosteeksi 25.000 euron uhkasakon.

Asioiden käsittely yhdessä

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta on valmistellut yhdessä ja ratkaissut samalla kertaa asiat YVTltk 2xx/2017 ja 3xx/2018 hallintolain (434/2003) 25 §:n nojalla, koska niissä tehtävällä päätöksellä saattaa olla merkittävä vaikutus toisiinsa.

Asian tausta

Hakija on kuulonäkövammainen Kansaneläkelaitoksen (Kela) Vammaisten tulkkauspalvelukeskuksen asiakas. Hänellä on lainvoimainen päätös oikeudesta käyttää vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelua.

Kela on vuonna 2013 laatinut uudet sopimusehdot viittomakielen tulkeista. Niiden mukaan tulkit, jotka ovat suorittaneet kuurosokean opastamista ja kuvailua sokeille sisältävän kurssin, saavat tulkata kuulonäkövammaisille.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta on aiemmin antanut kieltopäätöksen (Dnro. 1xx/2016, xx.xx.2016, lainvoimaa vailla), jossa se on katsonut Kelan syrjineen hakijaa. Kelan tulkille asettama joustamaton koulutusedellytys oli johtanut siihen, ettei hakija saanut lainkaan tulkkausta, vaikka hakijan aiemmin käyttämä ja hyväksymä tulkki olisi ollut käytettävissä. Lautakunta katsoi päätöksessään, ettei Kelan ohjeita sovellettaessa otettu huomioon kuulonäkövammaisten yksilöllisiä tarpeita yksittäisessä tulkkaustilanteessa. Lautakunta katsoi, ettei sinänsä hyväksyttävä, tulkkauksen laadun varmistamiseen liittyvän tavoitteen saavuttamiseksi käytetty keino ollut asianmukainen ja tarpeellinen.

Asiassa on riidatonta, että hakija on jäänyt kokonaan ilman tulkkia 20.1.2018 ja 2.2.2018, koska Kela ei ole kyennyt välittämään hänen tilauksiinsa kuurosokeiden tulkeilta edellyttämänsä lisäpätevyden omaavia tulkkeja.

Hakijan vaatimukset

Hakija vaatii, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta kieltää Kansaneläkelaitosta jatkamasta tai uusimasta syrjintää. Hakija vaatii uhkasakon asettamista kiellon tehosteeksi.

Hakijan perustelut

Hakijan mukaan Kela jatkaa edelleenkin syrjivää menettelyään niin, etteivät aiemmin hänelle välitetyt tulkit enää saa hoitaa kuulonäkövammaisten henkilöiden tulkkauksia. Vapaita päteviä kuulovammaisten tuoteryhmän tulkkeja olisi ollut saatavilla, mutta he eivät saa tulkata kuulonäkövammaisille henkilöille, eikä Kela välitä heitä silloinkaan, kun se johtaa siihen, että hakija jää kokonaan ilman tulkkia.

Hakija katsoo, että Kelan näkemys siitä, että hakijan asiakasturvallisuus saattaisi vaarantua on näennäisperuste, sillä Kela ei välitä pätevää tulkkia muiden kuin kuulonäkövammaisten tuoteryhmästä edes asiakkaan kotiin, vaikka tilaus ei sisällä opastusta. Hakijan mukaan tätä osoittaa sekin, että täysin saman koulutuksen läpikäyneillä saattaa osalla lukea todistuksessa heidän olevan päteviä tulkkaamaan kuulonäkövammaisille henkilöille, jolloin esimerkiksi vuonna

1994 valmistunut henkilö, jolla on tällainen merkintä tutkintotodistuksessa, saa tulkata kuulonäkövammaisille ilman Kelan muutoin edellyttämää lisäpätevyitymistä, mutta opinnoissaan kuulonäkövammaisiin henkilöihin erikoistunut vuonna 2007 valmistunut tulkki ei saa tulkita kuulonäkövammaisille ilman Kelan edellyttämää lisäpätevyitymistä, kun heiltä puuttuu vastaava merkintä tutkintotodistuksesta. Hakijan mukaan 1990 –luvun alkuvuosina kuulonäkövammaisiin opinnoissaan erikoistuneille laitettiin automaattisesti merkintä pätevyydestä tulkata kuulonäkövammaisille. Heiltä Kela ei vaadi vuoden 2014 vaatimusten mukaista kurssia lisäpätevyitymiseen.

Hakija katsoo uhkasakon asettamisen tarpeelliseksi, koska Kela jatkaa edelleen syrjivää menettelyään.

Vastaajan vastaus

Kela katsoo, että hakemuksessa kuvatulle menettelylle on ollut hyväksyttävä peruste ja että syrjintäoletaman kumoamiseksi on esitetty riittävä näyttö.

Vastaajan perustelut

Kela järjestää tulkkauspalveluita tulkkauspalvelulain mukaan joko tuottamalla palvelun itse tai hankkimalla sen muilta palveluntuottajilta. Kela hankkii tulkkauspalvelun tuottamisen tarjouskilpailulla ulkopuoliselta palveluntuottajalta. Kela asetti tarjotuille tulkeille selkeät koulutukseen liittyvät vähimmäisvaatimukset, koska tulkkien tulkkauksessa on havaittu olleen selkeää osaamisvajetta. Tulkausta koskevien erikoistumisopintojen tai kurssien suorittamisen nähtiin auttavan tulkkeja kehittymään ammatillisesti ja siten myös tuottamaan laadukkaampaa tulkkausta asiakkaille.

Vammaisten tulkkauspalvelua ei voida järjestää poikkeuksetta asiakkaan toivomusten tai mielipiteiden perusteella, vaan palvelun tulisi olla laadukasta ja kyseessä olevalle asiakkaalle soveltuvaa yleisten laatumääräysten mukaisesti.

Kelan menettelyä palvelun laadun ja toteuttamistavan määrittelyssä ei voida pitää yksittäistä asiakasta vammaisuuden perusteella syrjivänä, koska samoja periaatteita noudatetaan yleisesti eri asiakasryhmien tulkkauspalvelun järjestämisessä. Kela on hankkinut kuulonäkövammaisten asiakkaiden palvelun järjestämiseksi osaamisvaatimukset täyttäviä tulkkeja asiakkaiden arvioidun palvelun tarpeen mukaisesti.

Kela katsoo, ettei se voi enää olla vastuussa asiakkaan palvelun järjestämisestä, jos yksittäisessä tapauksessa poikettaisiin Kelan kuulonäkövammaisten tulkeille asettamista osaamisvaatimuksista ja asiakkaalle tulkkaustapahtumassa sattuu jotain tulkin puuttuvasta osaamisesta johtuen.

Ottaen huomioon vammaisten henkilöiden tulkkauskeskuksessa (VATU –keskus) vuosittain käsiteltävien tulkkaustilausten määrä sekä VATU –keskuksessa työskentelevän henkilöstön määrä, Kelan on käytännössä mahdotonta tehdä tapauskohtainen arvio siitä, voitaisiinko tulkeille asetetuista vähimmäisvaatimuksista poiketa juuri kyseisessä yksittäistapauksessa etenkin niissä tilanteissa, joissa tilaus on tehty lähellä aiottua tulkkaustapahtumaa. Asiakkaan on voitava luottaa siihen, että Kelan asiakkaalle välittämällä tulkilla on tilauksen vaatima riittävä osaaminen.

Esittelijän esitys

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että Kelan menettely on ollut hakijaa välillisesti syrjivää. Lautakunta kieltää Kelaa jatkamasta tai uusimasta syrjintää ja asettaa päätöksen tehosteeksi 25 000 euron suuruisen uhkasakon.

Perustelut

Sovellettavat oikeusohjeet

Yhdenvertaisuuslakia (1325/2014) sovelletaan sen 2 §:n 1 momentin mukaan julkisessa ja yksityisessä toiminnassa. Yhdenvertaisuuslain 8 §:n mukaan syrjintä muun ohella vammaisuuden perusteella on kielletty.

Välittömänä syrjintänä pidetään yhdenvertaisuuslain 10 §:n mukaan sitä, että jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Välillisenä syrjintänä pidetään yhdenvertaisuuslain 13 §:n mukaan sitä, että näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia.

Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annetun lain (133/2010, jäljempänä tulkkauspalvelulaki) 5 §:n mukaan oikeus tulkkauspalveluun on henkilöllä, jolla on kuulonäkövamma, kuulovamma tai puhevamma ja joka vammansa vuoksi tarvitsee tulkkausta työssä käymiseen, opiskeluun, asiointiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen, harrastamiseen tai virkistykseen. Lisäksi edellytyksenä on, että henkilö kykenee ilmaisemaan omaa tahtoaan tulkkauksen avulla ja hänellä on käytössään jokin toimiva kommunikointikeino.

Tulkkauspalvelulain 10 §:n mukaan kansaneläkelaitos voi järjestää tulkkauspalvelun joko tuottamalla palvelun itse tai hankkimalla sen muilta palveluntuottajilta. Kansaneläkelaitoksen tulee järjestää tulkkauspalvelu kokonaistaloudellisesti edullisimmin, huomioiden samalla asiakkaiden yksilölliset tarpeet. Vaativissa tulkkaustilanteissa palvelu voidaan järjestää siten, että käytettävissä on kaksi tai useampia tulkkeja. Tulkkauspalvelua järjestettäessä on otettava huomioon palvelunkäyttäjän toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet sekä hänen äidinkieltensä ja kulttuuritaustansa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta on aiemmin (YVTItk dno.1xx/2016, xx.xx.2016, lainvoimaa vailla) katsonut, että Kela syrji hakijaa hänen näkövammansa perusteella. Hakijalla on kuulonäkövamma ja hän oli jäänyt ilman tulkkiä siitä huolimatta, että hänellä oli lainvoimainen päätös käyttää vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelua. Kela ei ollut tarjonnut hakijalle tulkkiä, jolla ei ollut kuulonäkövammaispätevyyttä, koska tämä olisi ollut Kelan ohjeiden vastaista. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan mukaan asiassa oli syntynyt oletama välillisestä syrjinnästä, koska hakija oli asetettu muita epäedullisempaan asemaan kuulonäkövammaan liittyvällä näennäisesti yhdenvertaisella perusteella. Lautakunta katsoi tulkille asetetun vaatimuksen olleen joustamaton eikä sitä sovellettaessa otettu huomioon kuulonäkövammaisten yksilöllisiä tarpeita yksittäisessä tulkkaustilanteessa. Lautakunta katsoi, ettei sinänsä hyväksyttävä, tulkkauksen laadun varmistamiseen liittyvän tavoitteen saavuttamiseksi käytetty keino ollut asianmukainen ja tarpeellinen yhdenvertaisuuslain 13 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Koska hakija itse

oli ehdottanut jo aiemmin käyttämänsä tulkkia, joka olisi ollut käytettävissä, Kelan esittämät seikat eivät lautakunnan mukaan oikeuttaneet Kelan menettelyä.

Syrjintäoletaman syntyminen

Yhdenvertaisuuslain 28 §:n mukaan vireillepanijan on syrjintää tai vastatoimia koskevaa asiaa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa käsiteltäessä esitettävä selvitystä seikoista, joihin vaatimus perustuu. Jos asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun, vastapuolen on kumotakseen oletuksen osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu.

Hakijalle ei ole tarjottu tulkkausta, koska kuulonäkövammaisten tulkkaukselle on asetettu korkeammat vaatimukset kuin muiden kuulovammaisten tulkkaukselle. Hakija on jäänyt ilman tulkkausta 20.1.2018 ja 2.2.2018.

Tulkkauspalvelua järjestettäessä on otettava huomioon palvelunkäyttäjän toivomukset ja yksilölliset tarpeet. Hakijalle ei ole tarjottu tulkkausta, koska Kelan säännöt asettavat kuulonäkövammaisten tulkkaukseen korkeammat vaatimukset kuin esimerkiksi kuulovammaisten tulkkaukseen.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden (HE 19/2014 vp, s. 76) mukaan välillistä syrjintää voi olla menettely, jonka seurauksena johonkin tiettyyn, henkilöön liittyvien syiden perusteella määräytyvään ryhmään kuuluva henkilö joutuu muihin nähden erityisen rajoituksen, vaatimuksen, rasitteen, velvoitteen tai muun haitan kohteeksi. Säännön, perusteen tai käytännön välillinen syrjivyyden ilmenee usein siten, että johonkin tiettyyn ryhmään kuuluvien henkilöiden on tosiasiallisesti vaikeampi täyttää jokin asetettu edellytys tai siten, että valitulla toteuttamistavalla on kielteisiä vaikutuksia nimenomaan ja vain heihin.

Tässä tapauksessa tulkkiensa koulutusvaatimus on johtanut kuulonäkövammaisen hakijan tulkkauspalvelun epäämiseen. Tämä näennäisesti yhdenvertainen peruste on asettanut hakijan muita epäedullisempaan asemaan kuulonäkövammaan liittyvän syyn takia. Lautakunta katsoo, että asiassa on tällä perusteella syntynyt oletama yhdenvertaisuuslain 13 §:ssä tarkoitetusta välillisestä syrjinnästä.

Syrjintäoletaman kumoaminen

Vastaaja on palveluntarjoajana halunnut asettaa sääntöjä, joiden tarkoitus on ollut tuottaa hyvää ja pätevää palvelua. Käytettävien keinojen tulisi kuitenkin olla tavoitteen saavuttamisen kannalta tarkoituksenmukaisia ja sillä tavoin tarpeellisia, että ne ovat tavoitteeseen nähden oikeasuhtaisia.

Tulkille asetettu vaatimus on johtanut siihen, että hakija ei ole saanut lainkaan tulkkausta 20.1.2018 ja 2.2.2018. Lautakunta katsoo, että tulkille asetettu vaatimus on ollut joustamaton eikä sitä sovellettaessa ole otettu huomioon kuulonäkövammaisten yksilöllisiä tarpeita yksittäisessä tulkkaustilanteessa. Lautakunta katsoo, että sinänsä hyväksyttävän, tulkkauksen laadun varmistamiseen liittyvän tavoitteen saavuttamiseksi käytetty keino ei ole ollut asianmukainen ja tarpeellinen yhdenvertaisuuslain 13 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Lisäksi arvioinnissa on merkitystä sillä, että Kelan käytäntö on ollut toistuvaa ja jatkunut vuosia.

Kelan vastauksessaan antama ilmoitus siitä, että sen on käytännössä mahdotonta tehdä tapauskohtainen arvio siitä, voitaisiinko tulkeille asetetuista vähimmäisvaatimuksista poiketa juuri kyseisessä yksittäistapauksessa, on ristiriidassa sille tulkkauspalvelulain 10 §:ssä asetetun velvoitteen kanssa.

Kela on katsonut, ettei se voi enää olla vastuussa asiakkaan palvelun järjestämisestä, jos yksittäisessä tapauksessa poikettaisiin Kelan kuulonäkövammaisten tulkeille asettamista

osaamisvaatimuksista. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa vireillä olevasta asiasta YVTltk 2xx/2017 käy ilmi, että Kela on kuitenkin poikennut edellyttämistään pätevyysvaatimuksista yksittäisessä tapauksessa X:n kunnassa asuneen kuulonäkövammaisen asiakkaan tulkkauspalvelujen järjestämiseksi.

Kelan antamasta selvityksestä ei käy ilmi sellaisia seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, että asiakasturvallisuus olisi vaarantunut, jos hakijan tulkkaukseen olisi hyväksytty kuulovammaisten tulkkaukseen päteväitynyt tulkki, joka olisi kyennyt tulkitsemaan hakijalle, vaikka häneltä olisi puuttunut Kelan edellyttämä lisäpätevyys. Saadun selvityksen mukaan hakija ei ole pyytänyt ketään nimenomaista haluamaansa tulkkia, vaan ylipäätään tulkin kahteen tieteelliseen esitelmätilaisuuteen.

Lautakunta katsoo, että Kela ei ole tulkkauspalvelulain 10 §:n mukaisesti huomionnut hakijan toiveita ja yksilöllisiä tarpeita tulkkauspalvelua järjestettäessä, ottaen erityisesti huomioon, että hakijan tulkkauspyyntöön olisi ollut käytettävissä kuulovammaisille tulkitsemaan hyväksytyjä tulkkeja ja kuulonäkövammaisen henkilön tulkkauspalvelun luonne subjektiivisena oikeutena sekä korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisussaan 12.1.2018 (KHO 2018:6) antama linjaus siitä, että henkilökohtaisen avun luonteesta subjektiivisena oikeutena seuraa, ettei henkilökohtaista apua saa järjestää siten, että sen käyttö järjestämistavan vuoksi tosiasiaa estyy.

Edellä esitetyt seikat huomioon ottaen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, ettei Kela ole kyennyt kumoamaan asiassa syntynyttä syrjintäolettaa.

Johtopäätös

Edellä selostetuilla perusteilla yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että Kelan menettely tulkkauspalvelun järjestämisessä on ollut yhdenvertaisuuslain 13 §:ssä tarkoitettua hakijan välillistä syrjintää. Lautakunta kieltää Kelaa jatkamasta tai uusimasta syrjivää menettelyään.

Lautakunnan päätöstä on noudatettava kolmen kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksisaamisesta lukien. Päätöstä on noudatettava yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annetun lain 13 §:n 4 momentin mukaan muutoksenhausta huolimatta, ellei hallinto-oikeus toisin määrää.

Uhkasakko

Yhdenvertaisuuslain 20 §:n 3 momentin mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voi asettaa antamansa kiellon tai määräyksen tehosteeksi uhkasakon.

Hakija on vaatinut uhkasakon asettamista yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätöksen tehosteeksi.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että Kela on aiemmin saanut lautakunnan kieltopäätöksen (Dnro. 1xx/2016, xx.xx.2016) hakijan tulkkauspalvelujen järjestämistä koskevassa asiassa. Näin ollen Kelan olisi tullut palvelun tarjoajana tietää, miten yhdenvertaisuuslain syrjintäkieltoa tulkitaan tämäntyyppisessä asiassa ja että hakijan asettaminen muita epäedullisempaan asemaan kuulonäkövammaan liittyvän syyn perusteella olisi yhdenvertaisuuslaissa kiellettyä syrjintää.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo näin ollen aiheelliseksi asettaa kieltopäätöksensä tehosteeksi 25.000 euron uhkasakon.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätös

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta päätti hyväksyä esittelijän esityksen.

Lainkohdat

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 2, 8, 10, 13, 20 § 3 momentti ja 28 §

Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta (133/2010) 5 ja 10 §

Ulkasakkolaki (1113/1990) 4 §, 5 §, 6 §, 7 §, 8 §, 22 §, 23 § ja 24 § 1 momentti

Hallintolaki (434/2003) 25 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhakuohjaus liitteenä.

Asian ovat päättäneet Tuomas Ojanen, Outi Anttila, Jukka Lindstedt, Pirkko Mahlamäki ja Liisa Nieminen. Asian esittelijä Juhani Kortteinen.